

Türk Hukukunda Özgürlüğü Bağlayıcı Bir Cezaya Mahkûmiyetin Sonucu Olarak Kişinin Kısıtlanması

The Interdiction as a Result of being Sentenced to Imprisonment in Turkish Law

Nuri Berkay ÖZGENÇ*

Öz

Ceza mahkûmiyetinin önemli sonuçlarından biri, kişiyi maruz bıraktığı kısıtlılık hâlidir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 407. maddesine göre, bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan her ergin kısıtlanır. Kısıtlama; ergin olan ve velayet altında bulunmayan bir kişinin fiil ehliyetinin, kanunda yer alan sebeplere dayalı olarak, mahkeme kararıyla sınırlandırılmasıdır. Kısıtlama kararı tam ehliyetli kişinin ehliyetini sınırlandırır ve onu sınırlı ehliyetsiz hâle getirir. Bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan erginlerin kısıtlanmalarının temelinde, onları ceza infaz kurumlarında buldukları sırada denetim altında tutmak ve yine bu sırada onların maddi ve manevi çıkarlarını korumak gayeleri yatmaktadır. Mevzuatta kısıtlayarak vasi atama davalarının hızlandırılmasını ve vasilerin hükümlülerin rehabilitasyon süreçlerinde daha aktif roller üstlenmelerini sağlayacak düzenlemeler yapılması, kuruma yeni bir ivme kazandıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Hükümlü, Özgürlüğü Bağlayıcı Ceza, Kısıtlılık, Özgürlüğü Bağlayıcı Ceza Sonucunda Kısıtlılık, Vasi.

Abstract

One of the important consequences of the conviction in criminal courts is the state of the interdiction that the person is exposed to. Pursuant to Article 407 of the Turkish Civil Code numbered 4721, adults who are sentenced to minimum one-year imprisonment are subject to interdiction. The interdiction is limitation of the judicial capacity of the adult person, who is not under custody, based on the reasons specified in the law, by a court decision. The interdiction decision limits the capacity of the fully competent person and renders him - her noncompetent. The purpose of the interdiction of adults who are sentenced to minimum one-year imprisonment is to keep them under control as long as they stay in the penal execution and to protect their material and nonmaterial benefits during this process. Making regulations in the legislation that enables the proceedings on appointment of guardians to be accelerated by restricting and enable the guardians to play more active roles in the rehabilitation processes of the convicts will give the institution a new momentum.

Keywords: Convicted, Punishment Restricting Freedom, Interdiction, Interdiction as a result of Punishment Restricting Freedom, Guardian.

* Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Yargılaması Hukuku Anabilim Dalı, E-Mail: nbozgenç@fsm.edu.tr

GİRİŞ

Ceza mahkûmiyetinin önemli sonuçlarından biri, kişiyi maruz bıraktığı kısıtlılık hâlidir. 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun¹ (TMK) 407. maddesinde bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasının infazı sırasında kişinin kısıtlanacağından bahsedilmiştir. Bu çalışmada TMK'nın 407. maddesinde öngörülen kısıtlılık sebebi üzerinde durulacak, bu kısıtlılık sebebinin sınırlarıyla ve sonuçlarıyla ilgili değerlendirmelerde bulunulacaktır.

TMK'ya göre, bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan her ergin kısıtlanır. Kısıtlama; ergin olan ve velayet altında bulunmayan bir kişinin fiil ehliyetinin, kendisinin ve başkalarının hukuksal düzlemde korunabilmesi ihtiyacıyla ve kanunda yer alan sebeplere dayalı olarak, mahkeme kararıyla sınırlandırılmasını ifade eder. Kısıtlama kararı tam ehliyetli kişinin ehliyetini sınırlandırır ve onu sınırlı ehliyetsiz hâle getirir². Kısıtlama kararının kişiyi "sınırlı ehliyetsiz" statüsüne koyması demek, kişinin kendisini borç altına sokan işlemleri ancak yasal temsilcisinin izni ve onayı ile yapabilecek hâle gelmesi demektir. Özgürlüğü bağlayıcı ceza almış bir kişi açısından bu kurumun faydası, kişinin kendisine vasi³ atanmış olması sebebiyle bir yasal temsilciye kavuşmasıdır.

İnfaz savcılığı, bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen sulh hukuk mahkemesine bildirmekle yükümlüdür (TMK m. 407, 397). Cezanın infazına başladıktan sonra – henüz kendisine vasi atanmamış olsa bile – hükümlü tarafından gerçekleştirilecek tasarruflar geçerli olmaz. Cezanın infazının tamamlanmasıyla birlikte kısıtlılık hâli de kendiliğinden sona erer⁴.

Hükümlünün kısıtlanarak kendisine vasi atanmasının temelinde yatan ana faktör, – kişinin kamu düzenini bozmasından ötürü-, onu, bazı medeni işlemleri yaparken devletin denetimi ve gözetimi altında tutma isteğidir. Hükümlünün kısıtlanarak kendisine vasi atanmasının temelinde yatan diğer bir faktör ise, kendisinin infaz kurumu dışındaki çıkarlarının korunması isteğidir⁵. Zira cezaevine konulan ve dış hayatla ilişkisi kesilen kişinin, bu ilişki kopukluğu sebebiyle birçok çıkarının zarara uğraması söz konusu olabilir. Ayrıca, her insanın günlük hayatın gereklerine uygun işlemler yapmak zorunda bulunduğu gerçeği de gözden uzak tutulmamalıdır⁶. Bu zorunlulukları hapiste

1 R. G. 08.12.2001, S.: 24607.

2 Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan / Gümüş, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C.: III, Aile Hukuku, İstanbul 2020, s. 415; Ardıç, Oğuzhan, Medeni Hukuk, 3. Bası, Ankara 2004, s. 313.

3 Belirtelim ki vasi, vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesi tarafından atanan bir kişidir (TMK m. 413). Vasi; vesayeti altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliğine özen gösterme, onu temsil etme ve onun malvarlığını yönetme görevlerini yerine getirmekle yükümlüdür (TMK m. 445-1; 447 - 448). Ancak vasi; vesayet altındaki kişi adına kefil olamaz, vakıf kuramaz ve önemli bağışlar yapamaz (TMK m. 449). Başka bir ifadeyle; bahsedilen bu üç hukuki işlem, vasiler için de "yasak işlem" niteliğindedir. Koç, Nevzat, "Türk Medeni Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış", Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan - Özel Sayı, DEÜHFD, C.: 7, İzmir 2005, s. 102.

4 Centel, Nur / Zafer, Hamide / Çakmut, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 10. Bası, Ankara 2017, s. 711; Zafer, Hamide, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1 - 75, 6. Baskı, İstanbul 2016, s. 637.

5 Erdoğan, Oktay, İnfaz Hukuku, 2. Bası, Ankara 2016, s. 1441.

6 Zevkliler, Aydın / Acabey, M. Beşir / Gökyayla, K. Emre, Medeni Hukuk: Giriş; Başlangıç Hükümleri; Kişiler Hukuku;

olması sebebiyle yerine getiremeyen hükümlü, ya cezaevinden firar etmek isteyecek ya da mallarını elden çıkarma imkanları arayacaktır. Söz konusu durum, hem kamusal çıkarlar açısından hem de hükümlünün çıkarları açısından son derece sakıncalıdır⁷. Bu hususu dikkate alan kanun koyucu, TMK'nın 407. maddesindeki düzenlemeyi yapmıştır.

I. HÜKÜMLÜNÜN KISITLANMASI VE ONA VASİ ATANMASI

TMK'nın "Özgürlüğü bağlayıcı ceza" başlıklı 407. maddesine göre,

"(1) Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkum olan her ergin kısıtlanır.

(2) Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür".

A. KISITLANMA ŞARTLARI

TMK'nın 407. maddesine göre, hükümlünün kısıtlanabilmesi için gerekli olan şartları iki ana kategoride incelemek mümkündür. Bunlar, cezaya ilişkin şartlar ve hükümlüye ilişkin şartlar olarak ifade edilebilir.

1. Cezaya İlişkin Şartlar

a. Cezanın Türü

TMK'nın 407-1. maddesi; açıkça özgürlüğü bağlayıcı cezadan yani hapis cezasından bahsettiğine göre, özgürlüğün hapis cezası dışında bir sebeple kısıtlanması hâlinde, vesayet altına alma mekanizması devreye girmeyecektir. Dolayısıyla ceza muhakemesi hukukundaki kişinin özgürlüğünden alıkonulmasına neden olan gözaltına alma, gözlem altına alma ve tutuklama gibi koruma tedbirlerine başvurulması, kısıtlama sebebi olamaz. Bu hâllerde şartları varsa, kişiye bir kayyım⁸ atanabilir⁹. Aynı şekilde disiplin ve tazyik hapislerinin infaz edilmesi sırasında da ilgili kişiler kısıtlanmaz¹⁰. Yine ödenmeyen adli para cezasından çevrilen hapis cezası – 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un¹¹ (CGTİHK) 26.02.2008 tarihli ve 5739

Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Ankara 1997, s. 1097.

7 Artuk, Mehmet Emin / Gökçen, Ahmet / Yenidoğru, A. Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler II (Yaptırım Hukuku), 1. Baskı, Ankara 2003, s. 149 – 150.

8 "Kayyım, belirli bir işin görülmesi ya da malvarlığının yönetilmesi için, Türk Medeni Kanunu'nda ve diğer kanunlarda öngörülen durumlarda, vesayet makamınca, ilgisinin isteği üzerine veya re'sen atanan kişidir". Koç, s.105.

9 Oğuzman, M. Kemal / Dural, Mustafa, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul 1998, s. 442; Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015, s. 1285; Kılıçoğlu, Ahmet M., Aile Hukuku, Genişletilmiş 4. Bası, Ankara 2019, s. 565; Akıntürk, Turgut / Ateş, Derya, Türk Medeni Hukuku, C.: II, Aile Hukuku, Yenilenmiş 22. Bası, İstanbul 2020, s. 485; Dural / Ögüz / Gümüş, s. 418; Erdoğan, s. 1442.

10 Erdoğan, s. 1442.

11 R. G. 29.12.2004, S.: 25685.

sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un¹² 5 inci maddesi ile değişik 106-9. maddesi¹³ uyarınca – hükümlünün hapis cezasına mahkûm edilmesi anlamına gelmeyeceğinden ve hükümlünün hapis cezası ile mahkûm edilmesinin sonuçlarını doğurmayacağından, bahsedilen cezanın süresi bir yıl veya daha fazla da olsa onun infazı sırasında hükümlü kısıtlanmamalıdır¹⁴.

Hükümlünün kısıtlanması için hapis cezasının kesinleşmesi de şarttır¹⁵. Dolayısıyla hükmen tutuklunun da kısıtlanarak kendisine bir vasi atanması mümkün değildir. Bu konumda bulunan kişiye gerekirse kayyım atanabilir¹⁶.

Yeri gelmişken belirtelim ki; hapis cezasına sivil ya da askeri mahkeme tarafından hükmedilmesinin, işlenen suçun niteliğinin ya da hapis cezasının türünün¹⁷ kısıtlama kararı üzerinde herhangi bir etkisi yoktur¹⁸.

Mahkûm edildikleri bir yıl veya daha fazla süreli hapis cezaları adli para cezalarına çevrilen kişiler TMK'nın 407. maddesine göre kısıtlanamazlar¹⁹. Zira TCK'nın 50-5. maddesine göre, hapis cezasının adli para cezasına çevrildiği hâllerde uygulamada asıl mahkûmiyet adli para cezasıdır. TMK ise sadece bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûmiyeti kısıtlama sebebi saymaktadır. Adli para cezasına mahkûmiyeti kısıtlama sebebi saymamaktadır.

Hapis cezasının ertelenmesi hâlinde hükümlü, cezasını infaz kurumunda çekmeyeceği için onun hakkında kısıtlama kararı verilemeyecektir²⁰.

Yukarıda da değişik vesilelerle ifade edildiği üzere, TMK sadece bir yıl veya daha fazla süreli bir özgürlüğü bağlayıcı “ceza”ya mahkûmiyeti kısıtlama sebebi saymıştır. TCK'nın öngördüğü “güvenlik tedbirleri” birer ceza mahiyeti taşımadığından, bir kişi hakkında bir yıl veya daha uzun süreyle güvenlik tedbirlerinin uygulanması onun kısıtlanmasını gerektirmez. Burada da şartlara göre hakkında güvenlik tedbiri uygulanan kişinin diğer kısıtlama sebeplerinden biriyle kısıtlanması veya kendisine kayyım tayini her zaman mümkündür²¹.

b. Ceza Miktarı

Hapis cezasının süresi kısıtlanma konusu üzerinde hayati bir öneme sahiptir. TMK m. 407-1'e göre; hapis cezasının kısıtlamaya sebep olabilmesi için, en az bir yıl süreli olması gerekir. Bir yıldan

12 R. G. 01.03.2008, S.: 26803.

13 Söz konusu hükme göre, “... Hapse çevrilmiş olmasına rağmen hak yoksunlukları bakımından esas alınacak olan adli para cezasıdır”.

14 Mecit, Kemal, İnfaz Hukuku, Gözden Geçirilmiş Ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara 2017, s. 659; Erdoğan, s. 1442.

15 Kılıçoğlu, s. 565; Erdoğan, s. 1442.

16 Erdoğan, s. 1442.

17 Mahkûmiyet hükmü; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, müebbet hapis cezası veya süreli hapis cezası olabilir. Erdoğan, s. 1442; Artuk / Gökçen / Yenidünya, s. 151.

18 Oğuzman / Dural, s. 442.

19 Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan / Gümüş, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C.: III, Aile Hukuku, 10. Bası, İstanbul 2005, s. 585.

20 Oğuzman / Dural, s. 443; Dural / Ögüz / Gümüş, 10. Bası, s. 583; Öztan, s. 1285 – 1286; Akıntürk / Ateş, s. 485; Kılıçoğlu, s. 565; Erdoğan, s. 1442.

21 Dural / Ögüz / Gümüş, 10. Bası, s. 583 – 584.

daha kısa süreli hapis cezasına mahkûm olan bir kişi, bu maddeye göre değil de, diğer kısıtlama sebeplerinden biri varsa ona göre kısıtlanır. Şartlar uygunsa böyle bir kişiye kayyım atanması da mümkündür²².

Vurgulayalım ki “bir yıl veya daha uzun süreli olması gereken hapis cezası”, hükümlünün infaz kurumunda geçireceği süre olmayıp, hükümlü için hükmolunan mahkûmiyet süresidir²³.

Cezaların içtimalî hâlinin nasıl bir değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği konusunda ise doktrinde tartışmalar vardır. Hükümlünün, içtimalî edilen cezalarından biri tek başına bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiriyorsa, kendisinin kısıtlanması konusunda herhangi bir tartışma yoktur²⁴. Buna karşılık hükümlünün, tek başına ele alındığında süresi bir yıldan az olan birden fazla cezası varsa ve bunlar toplandığında kendisi için ortaya bir yıldan fazla hapis cezası çıkıyorsa, bu durumda onun kısıtlanması gerekip gerekmediği meselesi belirsizliğe sebebiyet vermektedir. Doktrinde bu konuda savunulan bir görüş; tek başına ele alındığında bir yıldan az olan hapis cezalarının – mahkemece CGTİHK'nın 107. maddesi gereğince – infaz amacıyla toplanmasından sonra toplam cezanın bir yılı aşması hâlinde, hükümlü için kısıtlama kararı verilemeyeceğini ileri sürmektedir²⁵. Doktrinde savunulan diğer bir görüş ise, bahsedilen durumda hükümlünün kısıtlanması gerektiği şeklindedir²⁶. Bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan erginlerin kısıtlanmalarının temelinde, onları ceza infaz kurumlarında buldukları sırada denetim altında tutmak ve yine bu sırada onların maddi ve manevi çıkarlarını korumak amaçları yatmaktadır. Dolayısıyla bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan ve cezaevinde bulunan hükümlüler, hayata kendilerine atanan vasilerin yardımıyla tutunmaktadırlar. Vasiler, cezaevlerinde bulunan hükümlülere dış dünyada adeta el ayak olmaktadır. Kanaatimizce böyle bir tabloda hükümlünün aldığı toplam hapis cezası miktarına odaklanılarak değerlendirme yapılmalıdır. Hükümlünün, tek başına ele alındığında süresi bir yıldan az olan birden fazla cezası mevcutsa ve bunlar toplandığında kendisi için ortaya bir yıldan fazla hapis cezası çıkıyorsa, onun kısıtlanması gerekmektedir. Aksi takdirde hükümlü; kendisini dışarıda temsil eden bir vasi olmadan uzun süre ceza infaz kurumunda kalmak gibi bir cendereye düşürülecek, maddi ve manevi zararlarla boğuşmak zorunda bırakılacaktır. Doğrudan bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilen kişiler; vesayet şemsiyesiyle korunurlarken, kendileri hakkındaki içtimalî hapis cezalarının toplam süreleri bir yıl olan veya bir yılı geçen kişilerin vesayet şemsiyesinden uzak tutularak maddi – manevi zararlar yağmuruna maruz bırakılmaları adaletsiz sonuçların ortaya çıkmasına yol açacaktır.

Burada yeri gelmişken değinilmesi gereken konulardan biri de, tutukluluk süresinin cezadan mahsup edilmesi meselesidir. Bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan hükümlünün, tutukluluğunun mahsubundan sonra çekmesi gereken cezası bir yılın altına düşse de,

22 Oğuzman / Dural, s. 442; Dural / Ögüz / Gümüş, 10. Bası, s. 582; Akıntürk / Ateş, s. 485; Kılıçoğlu, s. 565; Erdoğan, s. 1442.

23 Erdoğan, s. 1442.

24 Mecit, s. 658.

25 Dural / Ögüz / Gümüş, 10. Bası, s. 583.

26 Özmen, İsmail, Açıklamalı – İçtihatlı Vesayet Hukuku Davaları, Ankara 2004, s. 201 – 202; Mecit, s. 658 – 659; Erdoğan, s. 1443; Artuk / Gökçen / Yenidünya, s. 151.

kendisi yine kısıtlanır²⁷. Zira kanuni düzenleme indirim ya da arttırmaya değinmeden bir yıl veya daha fazla süreli bir cezadan bahsetmektedir²⁸. Buna karşılık tutukluluk süresinin mahsubundan sonra hükümlünün çekmesi gereken ceza kalmamışsa, kendisi kısıtlanmaz²⁹.

2. Hükümlüye İlişkin Şartlar

TMK'nın 407-1. maddesinde kısıtlanması gereken kişilerin "ergin" olmasından bahsedilmektedir. Bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan her ergin kısıtlanır³⁰.

Ergin olmayan hükümlüler (suça sürüklenen çocuklar) velayet ya da vesayet altında olmaya devam ederler; onlar ayrıca kısıtlanmaz³¹. Hükümlünün cezasını çekmeye başladıktan sonra ergin olması durumunda ise nasıl hareket edileceği konusunda doktrinde tartışmalar yaşanmaktadır. Bu konuda doktrinde savunulan bir görüş; cezanın infazı sırasında erginlik kazanılmışsa ve geri kalan ceza da bir yıl ve daha fazla süreli bir cezaysa, hükümlünün kısıtlanmaması gerektiğini ileri sürmektedir³². Bu konuda doktrinde savunulan diğer bir görüş de; hükümlünün cezasını çekmeye başladıktan sonra ergin olması durumunda kendisinin geriye kalan ceza miktarına bakılmaması gerektiğini, kendisinin esas cezası bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasıysa onun ergin olduktan sonra kısıtlanması gerektiğini ileri sürmektedir³³. Kanaatimizce böyle bir ihtimalde hükümlünün ergin olmasından sonra kalan ceza miktarıyla ilgilenilmemeli, hükümlünün mahkûm edildiği esas ceza miktarı dikkate alınarak mesele çözüme kavuşturulmalıdır. Bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan hükümlünün kısıtlanmasının temelinde, onu denetlemek ve onun maddi – manevi çıkarlarını korumak amaçları yatmaktadır. Erginliğini yeni kazanmış bir hükümlüyü, sırf geride kalan ceza miktarı bir yıldan az olduğu için, vesayet şemsiyesinden mahrum bırakmak yukarıda sayılan amaçları boşa çıkarmak anlamına gelecektir.

B. KISITLANMA KARARI

Herhangi bir suçtan ötürü mahkemece bir yıl veya daha uzun süreli bir özgürlüğü bağlayıcı cezaya, yani hapis cezasına mahkûm edilmiş olan ergin bir kimse, mahkeme kararının kesinleşmesiyle birlikte kendiliğinden vesayet altına girmiş olmaz. Bu kişinin vesayet altına alınması için, cezasının infazına başladıktan sonra vesayet makamınca (sulh hukuk mahkemesince), kendisi hakkında bir kısıtlama kararının verilmesi gerekir³⁴. Özgürlüğü bağlayıcı ceza ile hüküm giymiş olma nedeniyle

27 Erdoğan, s. 1443; Mecit, s. 659.

28 Mecit, s. 659.

29 Erdoğan, s. 1443.

30 Erdoğan, s. 1443; Mecit, s. 659; Artuk / Gökçen / Yenidünya, s. 151.

31 Erdoğan, s. 1443; Mecit, s. 659.

32 Artuk / Gökçen / Yenidünya, s. 151; Erdoğan, s. 1443.

33 Mecit, s. 659.

34 Akıntürk / Ateş, s. 485; Oğuzman / Dural, s. 443; Dural / Ögüz / Gümüş, 10. Bası, s. 584; Öztan, s. 1285; Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay Özdemir, Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 16. Bası, İstanbul 2016, s. 74 – 75. Yargıtay'ın bu yöndeki kararları için bkz. Yarg. HGK., T.: 26.02.1970, 968 / 4 – 597

kısıtlama kararının verilebilmesi için, hükümlünün kendi işlerini bizzat yürütüp yürütemeyeceğine bakılmaz. Sadece belirli süreyle hüküm giymiş olmak, kısıtlama için yeterlidir³⁵. Bu şart gerçekleştiği takdirde sulh hukuk hâkimi kısıtlılık kararı vermek zorundadır³⁶.

Akil hastalığı veya akıl zayıflığı (TMK m. 405), savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim (TMK m. 406) gibi kısıtlama sebeplerinden farklı olarak³⁷, TMK m. 407 burada sadece bir yıllık hapis cezasının varlığını kısıtlama için yeterli görmüş; ayrıca bu sebeple hükümlünün korunmaya da muhtaç olmasını aramamıştır. Bu noktadan hareket edildiğinde kanun koyucunun bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilen her erginin korunma ihtiyacı içerisinde olduğu faraziyesiyle TMK m.407'yi yazdığı sonucuna ulaşılır. Kanun koyucu, bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilen her erginin korunmaya muhtaç olduğu faraziyesiyle yola çıktığı için TMK m. 407'de bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilen – istisnasız – bütün hükümlülerin kısıtlanmaları gerektiği düzenlemesine yer vermiştir. Bu bakımdan bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm olma mutlak bir kısıtlama sebebi sayılabilir³⁸. Ancak son zamanlarda, TMK m. 407'nin bir faraziye değil de, aksinin ispat edilmesi mümkün olan bir karineye yer verdiğini ileri süren bazı yazarlar; kişinin sırf bir yıldan fazla hapis cezasına mahkûm olduğu için kısıtlanmasını eleştirmektedirler. Bu yazarlara göre; hapis cezasına mahkûm olan bir kişinin, kanun gereği kısıtlanmasına gidilmemeli, bu şahsın gerçekten vesayet altına konulmasının lazım gelip gelmediği araştırılmalıdır. Yani bu hâlde de kişinin hapiste olduğu süre içinde korunmaya muhtaç olup olmadığına bakılmalı ve ancak onun korunma ihtiyacı içerisinde bulunduğu saptanırsa o zaman kendisi kısıtlanarak vesayet altına konulmalıdır. Hükümlüye bir kayyımın atanması yoluyla onun problemlerini çözmenin mümkün olduğu hâllerde onu kısıtlamanın hiçbir anlamı yoktur³⁹. Vurgulayalım ki, İsviçre Federal Mahkemesi'nin ulaştığı

/ 760 (Özmen, s. 142); Yarg. 10. H. D., T.: 03.05.1974, 2502 / 3486 (Yargıtay Kararları Dergisi, C.: II, S.: 1, Ankara Ocak 1976, s. 37); Yarg. 4. H. D., T.: 15.12.1987, 7621 / 9199 (Öztan, s. 1285, dn. 120); Yarg. 2. H. D., T.: 21.06.2004, 7641 / 8215 (Gençan, Ömer Uğur, Vesayet Hukuku, Ankara 2009, s. 371). Bu konuda doktrinde savunulan farklı bir görüş; hükümlülerin mahkûm edildikleri bir yıl veya daha uzun süreli hapis cezalarının infazı amacıyla cezaevine girdiklerinde, kanun gereği, kısıtlı hâle geldiklerini ileri sürmektedir. Bu görüşe göre; hükümlüler kanun gereği kısıtlı sayıldıkları için, onlar hakkında sulh hukuk mahkemeleri tarafından kısıtlılık kararı verilmesine ihtiyaç yoktur. Sulh hukuk mahkemeleri bu safhada hükümlüleri kısıtlamak için değil, zaten kanun gereği kısıtlı olan hükümlülere vasi atamak için devreye girer. Erdoğan, s. 141; Em, Ali, Vesayet Hukuku ve Davaları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, Ankara 2020, s. 85. Belirtelim ki, kısıtlama kanunda yer alan sebeplere dayalı olarak mahkeme kararıyla kişinin fiil ehliyetinin sınırlanması ve TMK m. 405 vd. hükümlerinde kısıtlamanın ancak bir hâkim kararı ile mümkün olabileceği emredici hükümlerle düzenlenmiştir. TMK m. 407 de aynı şekilde emredici ve açık bir hükümdür. Kişinin kanunda belirtilen sebebin gerçekleşmesi ile kendiliğinden kısıtlı statüsüne gireceğini kabul etmek için kanunda buna ilişkin açık bir hüküm olması gerekir. Kanun koyucu diğer kısıtlılık hâllerinden farklı bir düzenleme getirmek isteseydi bunun için istisna hüküm getirmesi gerekirdi.

35 Akıntürk / Ateş, s. 486.

36 Artuk / Gökçen / Yenidünya, s. 151.

37 Bahsedilen kısıtlama sebepleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman / Dural, s. 434 vd.; Zevkliler / Acabey / Gökyayla, s. 1090 vd.; Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay, Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul 2002, s. 52 vd.; Kılıçoğlu, s. 559 vd.; Akıntürk / Ateş, s. 481 vd.; Dural / Ögüz / Gümüş, s. 415 vd.

38 Oğuzman / Dural, s. 442 – 443; Dural / Ögüz / Gümüş, 10. Bası, s. 583; Öztan, s. 1287.

39 Egger, August, Art. 371, N. 8 – 10 (Nakleden: Oğuzman / Dural, s. 443, dn. 1421); Tuor, P. / Schnyder, B. / Schmid, J. / Rumo – Jungo, A., Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 12. Auflage, Zürich 2002, s. 489 (Nakleden: Dural / Ögüz / Gümüş, 10. Bası, s.

sonuç da bu yöndedir. Yüksek Mahkeme'ye göre, İsviçre Medeni Kanunu m. 371 (Türk Medeni Kanunu m. 407'nin İsviçre Medeni Kanunu'ndaki karşılığını oluşturan hüküm) sınırlandırılmış bir nispiyet öngörür. Bir yıl veya daha fazla süreli bir özgürlüğü bağlayıcı cezaya çarptırılan kişi kural olarak kısıtlanmalıdır. Kısıtlamaya yönelik bu karine ise, somut olayda hükümlünün kişisel bakım ve malvarlığı çıkarlarının korunması ihtiyacının bulunmadığının ispat edilmesi ile çürütülebilir⁴⁰. Belirtelim ki, sırtını İsviçre Federal Mahkemesi'nin verdiği bazı kararlara dayayan bu görüş de hükümlüyü koruma felsefesiyle yola çıkmıştır. Zira bu görüş, hükümlü hakkında verilen kısıtlılık kararının ilan edilmesinin onun için olumsuz sonuçlar doğurabileceği ve hükümlüyü daha hafif nitelikteki önlemlere başvurmak suretiyle korumanın mümkün olduğu durumlarda onu kısıtlamanın "orantılılık ilkesi"ni ihlal edeceği argümanlarını savunmaktadır⁴¹. Ancak, hükümlüyü korumak amacıyla yola çıkan bu görüşün, uzun vadede hükümlünün çıkarlarını zedeleyebilecek bir kimliğe de bürünmesinin mümkün bulunduğu göz ardı edilmemelidir. Cezaevi hayatı, kuralları ve işleyişi oldukça farklı bir mekanizmadır. Cezaevi; hükümlü için yeri geldiğinde bir çilehane, yeri geldiğinde bir şifahane, yeri geldiğinde bir okul, yeri geldiğinde ise bir misafirhane misyonu üstlenir. Hükümlü, en önemli aksesuarlarından biri olan "özgürlük künyesi"ni cezaevinin kapısında bırakarak içeriye girer. Cezaevine giren hükümlünün dışarıyla bağlantı kurması güçleşir. Bir yandan içeriye alışmaya çalışırken, diğer yandan da dışarıda yaşananlara müdahale edememenin buhranını yaşar. Hükümlünün gündelik işlerinin yürütülmesiyle ve – şayet varsa – malvarlığının yönetilmesiyle ilgili endişelerinin giderilebilmesi için kendisini dışarıda temsil edecek bir vasiye ihtiyacı vardır. Cezaevindeki hükümlüye atanan vasi, kendisi için dışarıda adeta el ayak görevi görecektir. Özellikle de hükümlünün istediği bir kişinin kendisine vasi olarak atanması, onun cezaevindeki zor ve karmaşık hayatını bir nebze olsun rahatlatacaktır. Kendisine verilen görevleri layıkıyla yerine getiren bir vasi, hükümlünün firar etme arzularını dizginleyecek ve onun malvarlığının çarçur edilmesine engel olacaktır. Hükümlüye atanan bir kayyımın – içerisinde bulunduğu hukuki konum itibarıyla – vasinin üstlendiği misyonu yerine getirebilmesi mümkün değildir. Bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan her ergin korunmaya muhtaçtır. Kendilerinin dışarıdaki maddi ve manevi çıkarlarının layıkıyla korunabilmesi için kısıtlanmaları şarttır. Bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm olan erginlerin gerçekten korunmaya muhtaç olup olmadıklarını saptamak için cezaevlerinde araştırma faaliyeti yürütmek zaten tıkanıklıklarla dolu olan infaz sistemimizi daha da karmaşık hâle getirecektir. Ayrıca devletin, işledikleri suçlardan ötürü kamu düzenini bozarak bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan kişileri – onlar cezalarını çekerken – denetim ve gözetim altında bulundurmak istemesi de isabetli bir yaklaşımdır. Özetle; bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm olma, TMK m. 407'ye göre, mutlak bir kısıtlama sebebidir. Bu uygulama hem devletin hem de hükümlünün çıkarlarına hizmet etmektedir. Kanaatimizce bu uygulamayı – hükümlülerin kişiliğini ve saygınlığını koruma amacıyla olsa dahi – yumuşatmaya çalışmak, devletin infaz politikalarına ve hükümlülerin maddi – manevi çıkarlarına zarar verecektir.

583, dn. 50). Türk Hukukunda bkz. aynı yönde Öztan, s. 1287. Kayran, Belma, Türk Medeni Kanununda Vesayet Hukuku, T. C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya 2012, s. 31.

40 BGE 104 II 12 – 14 (Dural / Öğüz / Gümüş, 10. Bası, s. 583 ve dn. 50).

41 Öztan, s. 1287.

Hükümlünün yerleştirildiği ceza infaz kurumu, hükümlünün kısıtlanarak ona vasi atanması için sulh hukuk mahkemesine ihbarda bulunur. İhbar yoksa mahkeme, hükümlüyü kendiliğinden kısıtlayamaz ve ona vasi atamaz. Hükümlünün kısıtlanarak ona vasi atanmasının amacı; hükümlünün ve üçüncü şahısların haklarının korunmasını sağlamak olduğuna göre, hükümlünün cezasını çektiği infaz kurumunun yanı sıra noterler, nüfus daireleri, tapu daireleri, icra daireleri ve mahkemeler gibi kurumların da ve hatta hükümlünün yakınlarının da onun için ihbarda bulunabileceği kabul edilmelidir. Bu durumda mahkeme ilgili kurumdan evrakı ister. Hükümlünün cezasının bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezası olması durumunda kendisine vasi atanması, medeni hukuk davalarında taraf teşkili bakımından “ön mesele”⁴² olarak kabul edilmektedir⁴³.

Hükümlüye vasi atanmış olup olmadığı meselesi, kamu düzenini ilgilendirmesi sebebiyle hukuk ve ceza mahkemelerince re’sen gözetilir⁴⁴.

C. VESAYETİN BAŞLANGICI

TMK’nın 407-2. maddesine göre; “Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür”.

Kanun, hükümlünün cezasının infaz edilmeye başlandığının cezanın infazıyla görevli makam olan Cumhuriyet savcılığı tarafından hemen yetkili vesayet makamına bildirilmesini öngördüğüne göre, buradan kısıtlama kararının mahkûmiyet tarihinden itibaren değil, fakat hükümlünün cezasını çekmeye başladığı tarihten itibaren alınabileceği anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle, kısıtlamaya yetkili vesayet makamı en erken hapis cezasının fiilen icrasına başlanıldığı tarihten itibaren kısıtlama kararı verebilir. O hâlde hükümlü, henüz hapis cezasını çekmeye başlamamışsa, kendisi hakkında kısıtlama kararı verilemeyecektir⁴⁵. Zira hüküm kesinleştiği hâlde, hükümlünün infaza başlanmasını önemli ve haklı sebeplere dayanarak erteleyebilmesi mümkündür (CGTİHK m. 16 – 18). İnfazı ertelenen kişinin hükmün kesinleşmesi nedeniyle hukuksal işlem ehliyetini kaybettiğinden bahsetmek büyük bir çelişki olur. Asıl olan hak ve fiil ehliyeti, vesayeti gerektiren sebepler bunun istisnası olduğuna

42 Ön mesele; bir davada, davaya devam edilebilmesi ve karara varılabilmesi için çözümlenmesi gereken sorunlardır. Geniş anlamda, dava içinde çözüme kavuşturulması gereken her mesele, ön meseledir. Ön meseleye, davanın karara bağlanabilmesi için dava içinde gerçekleştirilen küçük davacıklar da denilebilir. Ön meseleler çözümlenmeden yargılamanın yürütülmesi veya ön meselelerin bir kısmına ilişkin kararların yargılamanın sonuna ertelenmesi hukuka uygun değildir. Pekcanitez, Hakan / Atalay, Oğuz / Özekes, Muhammet, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usûl Hukuku, 12. Bası, Ankara 2011, s. 395.

43 Erdoğan, s. 1443.

44 Erdoğan, s. 1444. “Bir yıl veya üzeri süreli özgürlüğü bağlayıcı ceza ile hükümlendirilen ve cezasının infazına başlanılan her ergin kişi için bir vasi tayin edilir. O halde cezanın infazına başlanınca yerleşim yeri vesayet makamına vasi tayini için yazı yazılması sonucunun beklenmesi, davalıya vasi tayin edilip edilmediğinin araştırılması, vasi tayin edilmişse vasi davaya dahil edilerek onun huzurunda davaya devam edilmesi gerekir. Davalı kocanın Çorlu cezaevinde hükümlü olduğu anlaşılmıştır. O halde davalının hükümlülük süresinin araştırılması, bir seneden fazla ceza ile mahkûm olduğunun anlaşılması hâlinde, hapis hali sona erinceye kadar vasi tayin ettirilmesi, duruşmaya vasi huzurunda devam edilmesi ve yargılamanın bu şekilde sonuçlandırılarak karar verilmesi gerekir”. Yarg. 2. H. D., T.: 19.09.1986, E.: 1986 / 7091, K.: 1986 / 7709 (Erdoğan, s. 1444, dn. 1228).

45 Akıntürk / Ateş, s. 485; Dural / Öğüz / Gümüş, 10. Bası, s. 584.

göre, infazına başlanmamış olan mahkûmiyet kararının kısıtlama sebebi sayılması isabetli olamaz. Aksi hâlde hükümlü için kısıtlılık süresi, kendisinin mahkûm edildiği özgürlüğü bağlayıcı ceza süresini aşmış olacaktır⁴⁶.

TMK'ya göre; yetkili vesayet makamı, hükümlü hakkındaki kısıtlama kararını en erken onun hapis cezasının fiilen icrasına başlanıldığı tarihten itibaren verebilir. Bu noktadan yola çıkıldığında, hükümlünün kendisi hakkındaki mahkûmiyet hükmünün kesinleşeceği tarihten kendisi hakkında sulh hukuk mahkemesince kısıtlılık kararı verileceği tarihe kadar kısıtlı bulunmayacağı sonucuyla karşılaşılır. Mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği tarih ile kısıtlılık kararının verildiği tarih arasındaki süreçte hükümlünün; kendisi için TCK'nın 53. maddesinin getirdiği yoksunluklardan ötürü bazı hukuki işlemleri yapamaması hâlinde, ona bir kayyım atanması gerekir⁴⁷.

Öte yandan, mülga 01.03.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun⁴⁸ 33. maddesine göre; beş yıldan fazla ağır hapis cezasına mahkûm edilen kişiler, cezalarını çektikleri süre içerisinde vesayet makamının vereceği bir kısıtlama kararına gerek duyulmaksızın kanun gereği kendiliklerinden kısıtlı sayılırlardı. Bu durumda vesayet makamı, beş yıldan fazla ağır hapis cezasını çekmeye başlayan kişiye sadece, kısıtlama kararı olmaksızın bir vasi tayin etmek mecburiyetinde kalırdı. Verilen ceza ağır hapis değilse, hükümlü kendiliğinden değil, ancak TMK m.407 uyarınca vesayet makamının vereceği kısıtlama kararıyla vesayet altına konulmakta idi. 5237 sayılı TCK ise mülga 765 sayılı TCK'nın 33. maddesine benzer bir düzenleme içermediğinden, hükümlülerin kısıtlanması artık sadece TMK m. 407'ye dayalı olarak gerçekleştirilecektir⁴⁹.

D. VESAYET HÂLİNİN SONA ERMESİ

TMK'nın 471. maddesine göre; “Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis hâlinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar”. Bu durumda kısıtlılık kendiliğinden ortadan kalkar. Kısıtlılığın kalkması için ayrıca bir mahkeme kararına ihtiyaç yoktur⁵⁰.

Kısıtlanarak kendisine vasi atanan hükümlü ceza infaz kurumundan tahliye olduktan sonra, işlediği başka bir suç nedeniyle yeniden ceza infaz kurumuna girerse kendisinin önceki vesayet durumunun onu nasıl etkileyeceği meselesi de burada üzerinde durulması gereken konulardan biridir. Yargıtay, kişinin ceza infaz kurumundan tahliye edildiği anda onun önceki vesayet durumunun kendiliğinden sona ereceği hususunun altını kalın bir şekilde çizmiş ve bu kişinin yeniden cezaevine girmesi hâlinde onun için yeni bir vesayet kararı alınması gerektiğini ifade etmiştir⁵¹.

46 Kılıçoğlu, s. 566.

47 Erdoğan, s. 1445.

48 R. G. 13.03.1926, S.: 320.

49 Akıntürk / Ateş, s. 486; Dural / Ögüz / Gümüş, 10. Bası, s. 584.

50 Erdoğan, s. 1445; Öztan, s. 1286; Dural / Ögüz / Gümüş, s. 446; Akıntürk / Ateş, s. 542; Kılıçoğlu, s. 624. Diğer taraftan cezasının affedilmiş olması da aynı sonucu doğurur. Oğuzman / Dural, s. 503; Akıntürk / Ateş, s. 542.

51 Erdoğan, s. 1445. “.. Hükümlü 22.10.2000 tarihinde koşullu salverilmiş olmakla, TMK'nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 t. itibarıyla hapis hali söz konusu olmadığından, kişinin vesayet durumu son bulmuştur. Hükümlünün 19.09.2003

Geçici yahut koşullu salıverilmenin vesayet ilişkisini ortadan kaldırıp kaldırmayacağı hususu, TMK'nın 471 inci maddesinde düzenlenmemiştir. Bu konu maddenin yorumuna bağlıdır. Maddede “hapis hâlinin sona ermesi” ibaresi kullanılmaktadır. “Hapis hâlinin sona ermesi” ibaresi, kişinin “hapis cezasının sona ermesi” şeklinde yorumlanırsa, geçici veya koşullu salıverilme hâlinde kısıtlılığın kendiliğinden sona ermeyeceği sonucuna ulaşılır⁵². Buna karşılık TMK'nın 471. maddesinin gerekçesinde de, yürürlükten kaldırılan 17.02.1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi'nin⁵³ 415. maddesinin ikinci cümlesinin⁵⁴ Kanun'a bilinçli olarak alınmadığına işaret edilmiştir. Esasen, kişinin hem kısıtlı olması hem de koşullu salıverilmeden yararlanması ortaya çelişkili bir durum çıkaracaktır. Öte yandan koşullu salıverilen kişinin kısıtlı olduğunu bilmeyen üçüncü şahısların çıkarlarının bu durumdan zarar görebileceği de açıktır. Zira bahsedilen kişiler koşullu salıverilen kişiyle – onun kısıtlı olduğunu bilmeden – bazı hukuki işlemler gerçekleştirebilecek, koşullu salıverilen kişi daha sonra bu hukuki işlemlerden tatmin olmazsa kısıtlılık hâlinin devam ettiği ve bu hukuki işlemlerle bağlı olmadığı argümanlarını ileri sürebilecek, böyle bir tablo da bahsedilen kişilerin maddi ve manevi çıkarlarını zedeleyebilecektir⁵⁵. Bu bağlamda doktrinde geçici ya da koşullu salıverilmenin vesayet ilişkisine son vereceği görüşü ağırlıklı olarak savunulmaktadır⁵⁶. Bizim kanaatimize göre de

tarihinde, kısıtlamayı gerektirir nitelikte özgürlüğü bağlayıcı yeni bir ceza mahkûmiyeti sebebiyle yeniden cezaevine girmiş olması durumu karşısında kısıtlama ve vasi tayini konusunda bir karar verilmesi gerekirken, önceki vesayet kararından söz edilerek davanın reddedilmesi usul ve yasaya aykırıdır”. Yarg. 2. H. D., T: 16.06.2008, E. : 2008 / 4274, K.: 2008 / 8698 (Erdoğan, s. 1445, dn. 1229).

52 Nitekim doktrinde Centel / Zafer / Çakmut; şartla salıverilme hâlinde cezanın infazı sona ermiş sayılmayacağından, kısıtlılığın devam edeceğini savunmaktadırlar. Centel / Zafer / Çakmut, s. 711.

53 R. G. 04.04.1926, S.: 339.

54 Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi'nin 415. maddesinin ikinci cümlesi “Muvakkatten veya bir şart ile serbest bırakılmış mahbus vesayet altında kalır” şeklindeydi.

55 Öztan, s. 1286.

56 Dural / Ögüz / Gümüş, s. 446; Öztan, s. 1286; Akıntürk/ Ateş, s. 542; Kılıçoğlu, s. 624; Erdoğan, s. 1446; Şen, Ersan / Başer, Beyza, Koşullu Salıverilme – Denetimli Serbestlik ve Ceza İnfaz Sorunları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul 2018, s. 338 – 339. “... Öte yandan, somut olayda Yerel Mahkeme kasten adam öldürmek suçu nedeniyle sanıkları TCY'nın 448, ve 59. m. uyarınca 25'er yıl ağır hapis cezasıyla hükümlendirmiş, ayrıca TCY'nın 33. m. uyarınca “ceza müddeti zarfında yasal kısıtlılık altında bulundurulmalarına” karar vermiştir.

Ceza Yasamızın 33. maddesinin 1. fıkrasında; “Beş seneden ziyade ağır hapis cezasına mahkûm olanlar ceza müddetleri zarfında mahcuriyeti kanuniye halinde bulundurulur ve emvalinin idaresinde mahcurlar hakkındaki Kanunu Medeni ahkamı tatbik olunur.” denilmiştir. 4.12.1929 g. ve 33 – 18 s. İ. B. K.nda ise, hükümlülüğün sonucu olması nedeniyle, ilamda ayrıca açıklanmasa ve hükmedilmese dahi bu durumdaki hükümlülere her halde Kanunu Medeni hükümlerine göre bir vasi tayin edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Halen yürürlükten kalkmış 743 s. Türk Kanunu Medenîsinin hükümlüler hakkındaki kısıtlılık hâlinin sona ermesini düzenleyen 415. m. ise; “Hürriyeti salıp bir cezaya mahkûm olan kimse üzerindeki vesayet hapsini hitamıyla nihayet bulur. Muvakkatten veya bir şart ile serbest bırakılmış olan mahbus vesayet altında kalır.” hükmünü taşımaktaydı.

Ancak, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 s. TMK'nun hükümlüler hakkındaki vesayetin sona ermesini düzenleyen 471. m. ile; “Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis hâlinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar.” biçiminde yeni bir düzenleme getirilmiştir.

Madde gerekçesinde de; “... Yeni düzenlemede, özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûmiyet sebebine dayanan kısıtlılık hâlinin, kişinin hapis halinin sona ermesiyle yani cezasını çekmek veya şartlı salıverilme yoluyla cezaevinden çıkmasıyla birlikte kendiliğinden kalkacağı öngörülmüştür.

Yürürlükteki 415. maddenin yeni düzenlemeye alınmayan ikinci cümlesi geçici veya şartlı olarak salıverilmenin vesayet halini ortadan kaldırmayacağını öngörmektedir. Bu hüküm iki açıdan isabetli değildir. Öncelikle, bir kişinin şartla olsa bile salıverilmesine rağmen, kısıtlılık hâlinin devam ettiğini ve dolayısıyla fiil ehliyetinin tam olmadığını kabul etmek bir çelişkidir. Kişi salıverildiği yani özgür kılındığı hâlde, vesayet hâlinin devam ettiğini kabul etmek özgürlüğü bir başka açıdan kısıtlamaktır.

ceza infaz kurumundan her ne surette olursa olsun tahliye edilmiş hükümlü hakkındaki vesayetin kendiliğinden ortadan kalkacağı görüşü TMK'nin ruhundan beslenen bir görüştür. Dolayısıyla geçici ya da koşullu salıverilmenin vesayet hâlini sonlandırdığını kabul etmek gerekmektedir.

Burada yeri gelmişken değinilmesi gereken konulardan biri de, hükümlünün CGTİHK m.105 / A'da düzenlenen denetimli serbestlik tedbirinden yararlanarak salıverilmesinin vesayet hâlini sona erdirip erdirmeyeceği meselesidir. TMK'nın 471. maddesindeki "... vesayet, hapis hâlinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar" ibaresi gereğince, ceza infaz kurumundan her ne surette olursa olsun tahliye edilmiş hükümlü hakkındaki vesayetin kendiliğinden ortadan kalkması gerekir. Denetimli serbestlik tedbiri de, hükümlünün – belirli şartları yerine getirdiği takdirde – koşullu salıverilme tarihi bile gelmeden serbest kalmasını sağlayan bir kurumdur. Bu anlamda denetimli serbestlik tedbirinden yararlanarak salıverilme, vesayet hâlini sona erdirir⁵⁷.

TMK'da "... hapis hâlinin sona ermesi ..." ifadesi kullanılmış, hapis hâlinin kanunen sona ermesi – hapis hâlinin fiilen sona ermesi gibi bir ayırımı yer verilmemiştir. Bu nedenle ceza infaz kurumundan firar eden ya da sehven salıverilen hükümlü hakkındaki vesayet ilişkisinin ortadan kalkıp kalkmayacağı meselesi de belirsizlik oluşturmaktadır⁵⁸. Doktrinde haklı olarak belirtildiği üzere, kanuni düzenlemenin eksik kaldığı tali konularda somut olayın kendine özgü şartları ve iyi niyetli üçüncü kişilerin de hakları gözetilerek karar verilmelidir⁵⁹.

E. VESAYET İŞLEMLERİ

TMK'nın 397 / 2. maddesine göre "vesayet makamı" sulh hukuk mahkemesidir; denetim makamı da asliye hukuk mahkemesidir. Yine TMK'ya göre, "Vesayet altındaki kişilerin yerleşim yeri, bağlı oldukları vesayet makamının bulunduğu yerdir" (m. 21 / 2).

Vasinin atanması, vasilikten kaçınma sebepleri ve vasinin göreve başlaması TMK'nın 413 – 425. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu bağlamda yetkili mahkeme, hükümlünün ceza infaz kurumuna alınmadan önceki en son oturma yeri sulh hukuk mahkemesidir⁶⁰.

Kişi salıverildiği halde vesayet hâlinin hâlâ devam ettiği kabul edilecek olursa, bundan haberdar olmayan iyi niyetli üçüncü kişiler bu hüküm dolayısıyla mağdur olabileceklerdir. Şartla salıverilmelerine rağmen, bunu gizleyerek iyi niyetli üçüncü kişilerle hukuki işlem yapan kişinin, bu işlemi kendi yararına görmediği durumda "kısıtlılık halinin devam ettiği" iddiasıyla hukuki işlemin ehliyetsizlik nedeniyle iptalini istemesi haksız sonuçlar doğurabilecektir." denilmektedir". Yarg. CGK., T.: 17.12.2002, E.: 2002 / 1 – 294, K.: 2002 / 425 (Erdoğan, s. 1447, dn. 1231); "Şartlı salıverme durumunda hükümlünün vesayet altında bulunması da sona erer ve bu kişi tekrar ehliyetli hale gelmiş olur". Yarg. 2. H. D., T.: 15.04.2002, 4326 / 5287 (Aktürk / Ateş, s. 543).

57 Bkz. benzer yönde Erdoğan, s. 1446; Şen / Başer, s. 338 – 339.

58 Erdoğan, s. 1446.

59 Erdoğan, s. 1446.

60 Erdoğan, s. 1450 – 1451; Mecit, s. 658; Dural / Öğüz / Gümüş, s. 423 vd.; Akıntürk / Ateş, s. 489 vd.; Kılıçoğlu, s. 573 vd.

Belirtelim ki; vasi adayına, atamaya rızasının bulunup bulunmadığı sorulmalıdır. Bu amaçla kendisine meşruhatlı davetiye gönderilmesi de yeterli olabilir. Vasi adayı atamayı kabul edip etmemekte serbesttir. Ancak hâkimin rızası bulunmayan adayı da vasi olarak atayabilmesi mümkündür⁶¹.

Atamanın gerçekleşmesinden itibaren belli bir süre içinde vasi tayini kararına itiraz edilebilir. Zira vasi olarak atanan kişi bu görevi kabul etmek istemeyebilir veya bir başkası bu atamayı yanlış bulabilir⁶². Bu noktadan hareketle, atama kararının vasiye tebliğ edilmesi gerekir. Hatta vasi adayı yurtdışında ise, atama kararının meşruhatlı davetiye ile yine kendisine tebliğ edilmesi gerekir⁶³.

Belirtelim ki, kişi hem yabancı uyrukluysa ve hem de yurtdışında yaşıyorsa ya da fiilen veya hukuken vasilik görevini gerçekleştirebilecek durumda değilse, kendisinin vasi olarak atanmaması gerekir. Yurtdışındaki işlerde istinabe yolu kullanılabilir⁶⁴.

Bununla birlikte mahkemece gerekli usûl kurallarına uyulmadan bir kimse vasi olarak atanmışsa veya atanmaması gereken bir kimse vasi olarak atanmışsa, atama geçerlidir. Ancak bu durumda mahkemeden vasinin değiştirilmesi istenebilir⁶⁵.

TMK'nın 415. maddesine göre, infaz kurumuna alınan hükümlüye, tercih ettiği vasi adayı sorulur. Kanaatimizce bu uygulama, dış dünyayla bağlantısı kesilen ve cezaevi kültürüne alışmaya çalışan hükümlü için adeta bir can simidi işlevi görmektedir. Bu sayede hükümlüye, tanıdığı ve istediği bir kişi vasi olarak atanabilir.

TMK'nın 407. maddesi uyarınca; bir yıl veya daha uzun süreli bir özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûm edilen hükümlü hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından vesayet makamına yapılacak bildirimlere, gönderilecek ihbar yazılarına, hükümlüye ait kesinleşmiş karar örneği ile müddetnamenin, hükümlünün son yerleşim yeri ile nüfus kaydı bilgilerinin, hükümlünün vasi olarak atanmasını istediği kişinin ad – soyad – yerleşim yeri – nüfus kaydı bilgilerinin ve hükümlünün vasi olarak atanmasını istediği kişinin hükümlüyle yakınlık derecesine ilişkin bilgi ve belgelerin eklenmesi gerekmektedir⁶⁶.

Belirtelim ki, vesayet kararının bir sureti infaz dosyasına konulur⁶⁷. Kendisine vasi atanan veya vasi atanması zorunlu olan hükümlüye yapılacak tebligatın, onun vasiine yapılması gerekir⁶⁸. Hükümlüye birden çok vasi atanması durumunda, mahkemece tebligatları kabul için özel bir görevlendirme yapılmışsa özel olarak görevlendirilen vasiye, aksi takdirde vasilerden herhangi birisine tebligatın yapılması yeterlidir⁶⁹. Tekrardan altını çizelim ki; kendisine vasi atanan veya vasi atanması

61 Erdoğan, s. 1451.

62 İtiraz sebepleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Gençcan, s. 526.

63 Erdoğan, s. 1451.

64 Erdoğan, s. 1451.

65 Erdoğan, s. 1451.

66 Erdoğan, s. 1451 – 1452 ve dn. 1234; Mecit, s. 658.

67 Erdoğan, s. 1452.

68 Erdoğan, s. 1452; Mecit, s. 657.

69 Mecit, s. 657.

zorunlu olan hükümlüye yapılacak tebligatın hükümlünün bizzat kendisine yapılması, söz konusu tebligatı geçersiz hâle getirir. Kendisine vasi atanmış veya vasi atanması zorunlu olan hükümlüye yapılacak tebligatın ona değil, onun vasiine yapılması gerekir. Bu nedenle hükümlüye vasi atanması geciktirilmemelidir. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da bu yöndedir⁷⁰.

Vesayet altındaki hükümlü; “kendisini borç altına sokan” hukuki işlemleri, ancak vasisinin açık veya örtülü rızası ile yapabilir (TMK m. 451-1; 16-1). Vasi, rızasını açıklayabilmek için “izin” veya “onay” metotlarından birini kullanır. Vesayet altındaki hükümlünün vasisinin rızası olmaksızın yaptığı hukuki işlemler, tek taraflı bağlamazlık yaptırımına tabidir; yani bunlar hükümlüyü bağlamaz ise de, tam ehliyetli olan karşı tarafı bağlar⁷¹. Bu işlemlerin hükümlüyü de bağlayabilmesi için, vasisinin bunlara onay vermesi gerekir. Onay verildiği takdirde, bu işlemler artık yapıldığı andan itibaren hükümlü hakkında da hüküm ifade eder. Yeri gelmişken vurgulayalım ki; böyle bir işlem ile bağlı bulunan karşı taraf, vasisinin bu işleme onay verip vermeyeceğini uzun süre beklemek zorunda değildir. Kendisinin bizzat belirleyeceği veya başvurusu üzerine hâkimin belirleyeceği uygun bir süre içinde vasiden onay verip vermeyeceğini bildirmesini isteyebilir. Vasi, bu süre içinde onay vermezse, o hukuki işlem artık karşı taraf için de bağlayıcı olmaktan çıkar; yani her iki taraf için de hükümsüz olur (TMK m. 451-2). Vasi onay vermediği takdirde işlem her iki taraf için de hükümsüz olacaktır, taraflardan her biri yerine getirmiş bulunduğu edimini geri isteyebilir (TMK m. 452-1). Verilen şeyler hâlen mevcut ise, aynen geri verilir. Mevcut değilse, karşı taraf onun tam kıymetine göre bedelini ödemekle yükümlüdür. Zira üçüncü kişilerin iyi niyeti, kısıtlama kararının ilanından itibaren korunmaz (TMK m. 410-2). Ancak, vesayet altındaki hükümlü, sadece kendi çıkarına

70 Erdoğan, s. 1452. “... Davalı bir yıldan daha fazla bir süre ile mahkûm olarak cezaevine girdiğine göre, kendisine vasi tayin edilmesi, tebligatın vasiye yapılması ve vasi tarafından temsil edilmesi gerekmektedir. Bu yön gözetilmeksizin tebligatın doğrudan davalı mahkûma çıkarılması yanlış olmuştur”. Yarg. 2. H. D., T.: 26.12.1983, E.: 1983 / 8998, K.: 1983 / 10261 (Erdoğan, s. 1443, dn. 1227); “Mahkûmiyet sebebiyle kendisine vasi tayin edilen davalı aleyhine, vasiye tebligat yapılmadan, gıyapta karar verilmesi isabetsizdir. Bu itibarla açıklanan esaslar göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle uygun bulunduğu kabulü ile hükmün bozulmasına oy birliğiyle karar verildi”. Yarg. 3. H. D., T.: 11.06.1984, E.: 3183, K.: 3116 (Kılıçoğlu, Aykan, “Özgürlüğü Bağlayıcı Bir Cezaya Mahkûmiyet Sonucunda Kişinin Kısıtlanması (TMK. m. 407)”, *Adalet Dergisi*, S.: 39, Ankara Ocak 2011, s. 24); “Davalı tarafın dava sırasında yasal kısıtlılık altında bulunduğu C. Savcılığının 04.06.1986 günlü yazısından anlaşılmaktadır. Buna rağmen tebliğlerin davalıya yapılarak gelmediğinde yokluğunda duruşmanın devam ettirilerek trafik kazasından doğan tazminat davasının sonuçlandırılmasına karar verilmiştir. Oysa yasal kısıtlılık altında bulunan davalının kanuni temsilcisine tebligat yapılarak taraf teşkil etmesi ve bundan sonra yargılamanın yürütülerek davanın sonuçlandırılması gerekir. Mahkemede bu yönün gözetilmemiş olması bozma nedeni sayılmıştır”. Yarg. 4. H. D., T.: 07.10.1986, E.: 6250, K.: 6880 (Erdoğan, s. 1443-1444, dn. 1227); “... Sanığın yokluğunda tefhim edilen ve 26.8.2003 t. de tebliğ edilen hükmün, dosya kapsamına göre sanık başka bir suçtan cezaevinde hükümlü iken Tebligat Kanun'un 35. m. göre yapıldığı anlaşılmakla, usulüne uygun olmayan tebligat geçersiz kabul edilip, temyiz reddine ilişkin karar kaldırılarak esas hükme yönelik yapılan temyiz incelemesinde; ...”. Yarg. 8. C. D., T.: 12.07.2004, E.: 2004 / 4858, K.: 2004/6373 (Erdoğan, s. 1452, dn. 1235); “... Gıyabi hükmün sanığa, tebliği sırasında sanığın cezaevinde olması sebebiyle annesine evinde yapılan tebligat usulsüz olması nedeniyle, temyiz sürede yapıldığı anlaşıldığından temyiz talebinin reddine dair karar kaldırılarak yapılan ...”. Yarg. 9. C. D., T.: 07.07.2005, E.: 2005 / 1506, K.: 2005 / 5541 (Erdoğan, s. 1452, dn. 1235); “Halen cezaevinde hükümlü bulunan ve hükümlü bulunduğu suçtan aldığı cezanın miktarına bakıldığında kendisine bir vasi atanması gereken hükümlüye tebligatın, Tebligat Yasası'nın 11. maddesinin 2. fıkrası ile Tebligat Tüzüğü'nün 16. maddesi gereğince vasi (yasal temsilci) aracılığıyla yapılmamış olması ise bir sorun olarak görülmüştür”. Yarg. CGK., T.: 06.03.2007, 6 - 13 / 54 (Mecit, s. 660).

71 Akıntürk / Ateş, s. 523 - 524. Aynı yönde bkz. Kılıçoğlu, s. 606; Öztan, Bilge, *Aile Hukuku*, 5. Basi, Ankara 2004, s. 830.

harcanan veya geri isteme zamanında malvarlığında mevcut olan zenginleşme tutarıyla ya da iyi niyetli olmaksızın elden çıkarmış olduğu miktarla sorumludur (TMK m. 452-1)⁷².

Vasi; hükümlü adına gerçekleştirdiği işlemler sırasında vasilik belgesini, gerektiğinde de vesayet makamından alınmış izin belgesini sunar. Danıştay'ın 10. Dairesi'ne göre; mahkûm olması sebebiyle vesayet altına alınarak kendisine vasi atanan davacının vasisinin, dava açma konusunda vesayet makamından alınmış izin belgesini sunmaması nedeniyle açılan davanın ehliyet yönünden reddi gerekir⁷³.

SONUÇ

Ceza mahkûmiyetinin önemli sonuçlarından biri, kişiyi maruz bıraktığı kısıtlılık hâlidir. TMK'nın 407. maddesine göre, bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan her ergin kısıtlanır. Kısıtlama; ergin olan ve velayet altında bulunmayan bir kişinin "fiil ehliyeti" nin kanunda yer alan sebeplere dayalı olarak, mahkeme kararıyla sınırlandırılmasıdır. Kısıtlama sonrasında, kişi "sınırlı ehliyetsiz" statüsüne girer. Bunun anlamı, kendisini borç altına sokan işlemleri ancak yasal temsilcisinin izni ve onayı ile yapabilecek hâle gelmesidir. Bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilmiş olan erginlerin kısıtlanmalarının temelinde, onları ceza infaz kurumlarında buldukları sırada denetim altında tutmak ve yine bu sırada onların maddi ve manevi çıkarlarını korumak gayeleri yatmaktadır.

Belirtelim ki; hükümlüler mahkûm edildikleri bir yıl veya daha uzun süreli hapis cezalarının infazı amacıyla cezaevine girdiklerinde, kanun gereği, kısıtlı hâle gelmezler. Zira kısıtlama kanunda yer alan sebeplere dayalı olarak mahkeme kararıyla kişinin fiil ehliyetinin sınırlandırılmasıdır ve TMK m. 405 vd. hükümlerinde kısıtlamanın ancak bir hâkim kararı ile mümkün olabileceği emredici hükümlerle düzenlenmiştir. TMK m. 407 de aynı şekilde emredici ve açık bir hükümdür. Kişinin kanunda belirtilen sebebin gerçekleşmesi ile kendiliğinden kısıtlı statüsüne gireceğini kabul etmek için kanunda buna ilişkin açık bir hüküm olması gerekir. Kanun koyucu diğer kısıtlılık hâllerinden farklı bir düzenleme getirmek isteseydi bunun için istisna hüküm getirmesi gerekirdi. Dolayısıyla bahsedilen hükümlülerin kısıtlanabilmeleri için, cezalarının infazına başladıktan sonra sulh hukuk mahkemeleri tarafından onlar hakkında kısıtlama kararı verilmesi gerekir.

Sulh hukuk mahkemesi, hükümlüyü kısıtlayarak ona vasi atar. Mahkeme, hükümlüye vasi atarken onun istediği ve sorumluluk sahibi bir kişiyi atamaya özen göstermelidir. Zira vasi atama işlemleri sırasında özenli davranılması, hükümlünün rehabilitasyon sürecine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Hükümlünün – cezasını çekmek için – ceza infaz kurumuna girmesinden sonra sulh hukuk mahkemesinin kendisi hakkında kısıtlılık kararı vermesiyle başlayan kısıtlılığı, TMK'nın 471. maddesine göre hapis hâlinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar. Ceza infaz kurumundan

72 Akıntürk / Ateş, s. 524. Ayrıca bkz. Kılıçoğlu, s. 604 vd.; Öztan, 5. Bası, s. 604 vd.; Dural / Ögüz / Gümüş, s. 438 vd.

73 Erdoğan, s. 1452. Danıştay 10. Dairesi'nin konuyla ilgili 24.12.2003 tarihli, 2002 / 6867 esas sayılı, 2003 / 5307 karar sayılı ve 17.12.2004 tarihli, 2001 / 4889 esas sayılı, 2004 / 7804 karar sayılı kararları için bkz. Erdoğan, s. 1452 – 1453, dn. 1236.

her ne surette olursa olsun – hak ederek salıverilmeyle, koşullu salıverilmeyle, geçici salıverilmeyle veya denetimli serbestlik tedbirinden yararlanmak suretiyle – tahliye edilmiş olan hükümlü hakkındaki vesayetin, herhangi bir mahkeme kararına ihtiyaç olmaksızın, kendiliğinden ortadan kalkması gerekir. Böylelikle hem hükümlülerin hem de toplumun çıkarları koruma altına alınmış olacaktır.

Hükümlüye vasi atanmış olup olmadığı meselesi kamu düzenini ilgilendirmesi sebebiyle hukuk ve ceza mahkemelerince re'sen gözetilir.

Cezaevi hayatı, kuralları ve işleyişi oldukça farklı bir mekanizmadır. Dolayısıyla kanun koyucu bir yıllık veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilen her erginin korunma ihtiyacı içerisinde olduğu faraziyesiyle TMK m. 407'yi kaleme almıştır. Ayrıca kanun koyucunun maddeyi şekillendirmesinde, devletin bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm edilen hükümlülerin bazı işlemlerini denetim altında tutmak arzusu da etkili olmuştur. Buradan hareketle TMK m. 407'ye göre, bir yıl veya daha uzun süreli bir hapis cezasına mahkûm olma durumu mutlak bir kısıtlama sebebi sayılabilir. Söz konusu uygulama hem devletin hem de hükümlünün çıkarlarına hizmet etmektedir. Temelini karşılaştırmalı hukuktan alan ve “TMK m. 407'nin bir faraziyeye değil de, aksinin ispat edilmesi mümkün olan bir karineye yer verdiğini” ileri süren görüş, hükümlünün kişiliğini ve saygınlığını koruma felsefesiyle yola çıkmış olsa da, uzun vadede devletin infaz politikalarına ve hükümlülerin maddi – manevi çıkarlarına zarar verecektir. Bu görüşten yararlanılarak TMK m. 407'nin yumuşatılmaya çalışılması, adaletsiz sonuçların ortaya çıkmasına yol açacaktır.

Bir yıl veya daha fazla süreli bir hapis cezasına mahkûm edilen hükümlülerin kısıtlanarak onlara vasi atanması, uygulamada sancılı bir kurumdur. Özellikle kısıtlayarak vasi atama davalarının oldukça uzun bir zamana yayılması, kurumun etkinliğini azaltmaktadır. “Hapis cezası”nın en önemli amaçlarından biri, hükümlünün rehabilite edilmesidir. Sorumluluk duygusuna sahip bir vasi, hükümlünün yeni hayatında adeta bir yaşam koçu misyonu üstlenebilir. Mevzuatta kısıtlayarak vasi atama davalarının hızlandırılmasını ve vasilerin hükümlülerin rehabilitasyon sürecinde daha aktif roller üstlenmelerini sağlayacak düzenlemeler yapılması, kuruma yeni bir ivme kazandıracaktır.

KAYNAKÇA

- Akıntürk, Turgut / Ateş, Derya, Türk Medenî Hukuku, C.: II, Aile Hukuku, Yenilenmiş 22. Bası, İstanbul 2020.
- Ardıç, Oğuzhan, Medeni Hukuk, 3. Bası, Ankara 2004.
- Artuk, Mehmet Emin / Gökçen, Ahmet / Yenidünya, A. Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler II (Yaptırım Hukuku), I. Baskı, Ankara 2003.
- Centel, Nur / Zafer, Hamide / Çakmut, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 10. Bası, Ankara 2017.
- Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan / Gümüş, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, 10. Bası, İstanbul 2005 (10. Bası).
- Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan / Gümüş, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, İstanbul 2020.
- Em, Ali, Vesayet Hukuku ve Davaları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, Ankara 2020.

- Erdoğan, Oktay, İnfaz Hukuku, 2. Bası, Ankara 2016.
- Gençcan, Ömer Uğur, Vesayet Hukuku, Ankara 2009.
- Kayran, Belma, Türk Medeni Kanununda Vesayet Hukuku, T. C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya 2012.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., Aile Hukuku, Genişletilmiş 4. Bası, Ankara 2019.
- Kılıçoğlu, Aykan, “Özgürlüğü Bağlayıcı Bir Cezaya Mahkûmiyet Sonucunda Kişinin Kısıtlanması (TMK m. 407)”, Adalet Dergisi, S.: 39, Ankara Ocak 2011.
- Koç, Nevzat, “Türk Medeni Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış”, Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan – Özel Sayı, DEÜHFD, C.: 7, İzmir 2005.
- Mecit, Kemal, İnfaz Hukuku, Gözden Geçirilmiş Ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara 2017.
- Oğuzman, M. Kemal / Dural, Mustafa, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul 1998.
- Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay, Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul 2002.
- Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay Özdemir, Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 16. Bası, İstanbul 2016.
- Özmen, İsmail, Açıklamalı – İçtihatlı Vesayet Hukuka Davaları, Ankara 2004.
- Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004.
- Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015.
- Pekcanitez, Hakan / Atalay, Oğuz / Özekes, Muhammet, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medenî Usûl Hukuku, 12. Bası, Ankara 2011.
- Şen, Ersan / Başer, Beyza, Koşullu Salıverilme – Denetimli Serbestlik ve Ceza İnfaz Sorunları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul 2018.
- Yargıtay Kararları Dergisi, C.: II, S.: 1, Ankara Ocak 1976.
- Zafer, Hamide, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75, 6. Baskı, İstanbul 2016.
- Zevkliler, Aydın / Acabey, M. Beşir / Gökyayla, K. Emre, Medeni Hukuk: Giriş; Başlangıç Hükümleri; Kişiler Hukuku; Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Ankara 1997.